

סימן שכ – סעיפים ט' ו'ד' - שאלות חזרה עם תשובות

ערוך ע"י אברכי הכולל – אין ללמוד מהתשובות הלכה למעשה!
הערות יתקבלו בברכה לדוא"ל: aa0546812981@gmail.com

1. האם מותר לרסק שלג וברד. ומה הדין ליתנו לתוך כוס או קערה? (סימן שכ, סעיף ט')
ברייתא שבת נא: - אין מרסקין את השלג ואת הברד כדי שיזובו מימיו, אבל נותן לתוך הכוס או לתוך הקערה ואינו חושש. טעמים לאסור ריסק שלג או ברד:
 א. **רש"י** – דומה למלאכה שבורא המים הללו.
 ב. **ר"ן** – בפירושו הראשון: סרך מלאכה (כמו רש"י). בפירושו השני: גזירה שמא יסחוט פירות העומדין למשקין, וכן נראה מדברי **הרמב"ם** (שבת פרק כ"א, הלכה י"ג) – מדכתב דין בבשים ושלקות, ואח"כ דין ריסק שלג וברד, וסיים בשום בוסר ומלילות – והכל עוסק בסחיטת פירות).
 ג. **רבנו ברוך (ספר התרומה)** – משום נולד.
הרב המגיד, הרמב"ן, הר"ן, הרשב"א – פסקו כדעת התוספתא שמותר לרסק שלג או ברד לתוך הכוס או הקערה. טעמם: כיון שמתערב במשקה ואינו ניכר (ב"י).
 ופסק **בשו"ע** (סימן שכ, סעיף ט') – כדעת הברייתא "אין מרסקין את השלג ואת הברד כדי שיזובו מימיו, אבל נותן לתוך הכוס או לתוך הקערה והוא נימוח מאליו ואינו חושש".
מג"א – חלק על פסק השו"ע והתיר כדעת התוספתא וכדעת הראשונים שהביאוה.
המשנ"ב (סק-לג) – בהסבר האיסור הביא את שיטת רש"י (דדמי למלאכה) ושיטת הרמב"ם (מטעם איסור סחיטת פירות), **ובשער הציון** (סק-לה) דחה את דברי ספר התרומה, ולא אסר משום נולד.
השת"ז – אע"פ שפירש דברי השו"ע מדברי הלבוש בטעם לאיסור, סיים "ויש מתירין וכו'" נראה מדבריו דמתיר לרסק לתוך כוס וכן נראה מסק-ל' דמותר לרחוץ ידיו בשלג וברד, ע"ש.
 וכן נסתייע מו"ר **בשו"ת עולת יצחק** (חלק ג', סימן צו) להתיר ריסק חמאה עבה ישירות על קובנה.
 האם מותר להניח שלג או ברד כנגד המזורה או החמה כדי שיזובו מימיו לתוך כוס? ומה דין הרמ"א?
בעל התרומה - אוסר משום נולד, והוא הדין לאינפנדה. אך לתוך הכוס שיש בו משקה התיר כיון שאינו ניכר. רוב הפוסקים חולקים ומתירים כיון שאין בזה איסור נולד. ולא דמי למשקין שזבו כיון דהני בעודן קרושים תורת משקין עליהן. וכן פסק **השו"ע** בסעיף ט' להתיר.
 וכתב **המג"א** - שלפי פסק הרמ"א גבי אינפנדה (בסימן שיח סעיף טז) דנהגו להחמיר ולאסור (אא"כ בשעת הצורך), ומכאן נלמד שגם בדין שלג וברד יהיה אסור להניח כנגד החמה.
 האם מותר לרסק שלג וברד לחתיכות גדולות?
 מותר. דמשמע מהגמרא דדוקא לחתיכות קטנות אסור לרסק (רש"י). וכן נראה ממה שכתב **הטור** שמותר לשבר הקרח כדי ליטול המים מתחתיו ואע"פ שזבו מימיו מותר מכמה טעמים: **א. הם מעט ולא חשיבי. ב. אינו מתכווין. ג. הולכים לאיבוד. ד. וכן נהגו להתיר.**
4. האם מותר לשבר הקרח כדי ליטול המים שמתחתיו? (סימן שכ, סעיף י')
 מותר - **אבי העזרי (ראבי"ה)** ו**כ"כ במדכ"י ושבלי הלקט** וכ"פ **בשו"ע** סעיף י'. והסביר **המשנ"ב** טעם ההיתר, כיון ששבירת הקרח אינה מלאכה ואסור דוקא כשמכווין שיזובו מימיו. והוסיף **השת"ז** שהוא דבר שאינו מתכווין ואינו פסיק רישיה. **והמג"א** אסר בנהר או באר דדאמי לבנין. **והמשנ"ב** כתב שהרבה חולקים על המג"א ולכן התיר. **והשת"ז** (סק-כט') נראה שמתיר מדכתב שהקרשת הקרח אינו חיבור מעליא ואין כאן בנין (משמע דהתיר לשבר הקרח אפילו בנהר או באר).
 האם מותר ליטול ידים בשלג וברד? (סימן שכ, סעיף יא')
5. **התוספות** (שבת נא:) כתבו על הברייתא ד"אין מרסקין וכו'", מכאן יש ליזהר שלא ירחוץ ידיו בשלג או ברד בשבת ופעמים שמתקרשים ויש ברד מעורב בהם, אין לרחוץ בהם דאי אפשר שלא ירסק הברד וכל הזהיר תבוא עליו ברכה. **והרא"ש** כתב גם כדברי התוספות. **וכ"פ בשו"ע** ד"יש ליזהר שלא יטול ידיו בשלג וברד, ואם יטול יזהר שלא ידחקם בין ידיו שלא יהא מרסק".
 דעת ר' ירוחם דאסור ליטול ואם יטול יזהר שלא ידחק. **המג"א והשת"ז** - התירו כדעת התוספתא והראשונים שהביאוה. **והמשנ"ב** הביא בשם **ספר שלחן עצי שיטים** - דמותר ליטול ידים אך יזהר שלא ירסקם. **ובביאור הלכה** - דחה את המג"א שאין להקל ליטול ידים בשלג כי דין זה העתיקו הרבה ראשונים.

6. האם מותר ליטול ידיו במלח? ומה הדין לרחוץ ידיו בבורית? (סימן שכ, סעיף יב')
בעל התרומה והטור - דאסור לשפשף הידים במלח בשבת משום דהוי נולד וכן פסק **בשו"ע** סעיף י"ב וכן הרמ"א בסימן שכו סעיף י'.
הט"ז, המשנ"ב והשת"ז - מותר להשליך המלח למים ולאחר מכן ליטול ידיו. (אך יזהר שלא יהיה שני שלישי מלח כמובא בסימן שכא סעיף ב', אם אפשר ליזהר כך - **בה"ט** הביאו **השת"ז**).
 וגבי בורית - כתב הרמ"א בסימן שכו סעיף י' דאסור לרחוץ במלח (האגור) וכל שכן בבורית (בנימין זאב).
התוספות כתבו ליזהר שלא ירחוץ ידיו בשלג וברד שלא ימחו אותם, מכאן למד ר' בנימין זאב דהוא הדין בורית דהוה לי נולד ואסור. על דבריו העיר מהרי"ץ בתשובה - **דהתוספות** כתבו רק בלשון "יש ליזהר" וסיימו דבריהם "המחמיר תע"ב". וכן פסק **בשו"ע** בלשון הזה "יש ליזהר". ומשמע - שהתוספות דייקו מלשון הגמרא "אין מרסקין" אך דוקא כדרכו, אך כשמרסק בשינוי אינו אסור מן הדין. (ומהרי"ץ הביא לכך מספר דוגמאות: א. **שבלי הלקט בשם ר' ישעיה** - דמותר לדוך פלפלין בקתא של סכין, כיון שהוא שינוי גמור הוא הדין מדוך של עץ למדוך של אבן הווי שינוי - הרי ששינוי מותר. ומכאן למד **כמה"ר שבתי נאווי** להתיר בשבת תחיבת המחט בבגד דלא מחייב משום תופר, כיון דהווי שינוי. אך מהרי"ץ סיים וכתב: וכיון שאפשר לדחות סברא זו דשינוי מותר, ואפשר לומר דכל מה שמותר בשינוי זה מה שהתירה הגמרא במפורש. לכן כתבו התוספות בלשון "יש ליזהר". עיין במקור כי קיצרנו ושינינו הלשון.
 ולמסקנא סיים מהרי"ץ דאין למחות במי שרוחץ בבורית בשבת, והמחמיר יחמיר לעצמו.
 7. האם מותר להלך על שלג בשבת? ומה הדין להטיל מי רגלים על השלג והוא נימוח? (סימן שכ, סעיפים יג'-יד')
מהר"מ מרוטנבורג - מותר להטיל מי רגלים בשבת, וה"ה ללכת על שלג ואינו חושש.
הרא"ש - היה נזהר שלא להטיל מי רגלים כי בודאי נימוח (אע"פ שהתיר ללכת על שלג).
ובשו"ע סעיף יג' פסק - שדורס ברגליו ואינו חושש.
הט"ז - הסביר שמותר כיון שבחורף כל הארץ שלג ואי אפשר ליזהר בזה לכן לא גזרו חכמים.
המשנ"ב בשם תוספת שבת - התיר מטעם דלא מתכווין ואינו פסיק רישיה. וכן פסק **בשת"ז**.
ובשו"ע סעיף י"ד - כתב מרן ז"ל: "מהר"מ מתיר להטיל מי רגלים והרא"ש היה נזהר".
 טעם המהר"מ להתיר - דומיא דדורס שלג ברגליו.
והרא"ש אוסר - שע"י השתן ודאי נימוח, ואינו דומה לסעיף ט' שהשלג נימוח מאליו בשנותן אותו בכוס. דכאן הווי מעשה טפי.
ט"ז, אליה רבה, המשנ"ב - יש להקל אם לא שאפשר בלא טורח דאז יש ליזהר.